

**USTAV
BOSNE I HERCEGOVINE**

USTAV BOSNE I HERCEGOVINE

Preambula

Na temelju poštivanja ljudskog dostojanstva, slobode i jednakosti,

Predani miru, pravdi, toleranciji i pomirenju,

Uvjereni da demokratske ustanove vlasti i pravični postupci najbolje uspostavljaju miroljubive odnose u pluralističnom društvu,

U želji da promiču opće blagostanje i gospodarski razvitak kroz zaštitu privatne svojine i promicanje tržišnog gospodarstva,

Rukovođeni ciljevima i načelima Povelje Ujedinjenih naroda,

Opredijeljeni za suverenitet, teritorijalni integritet i političku neovisnost Bosne i Hercegovine sukladno međunarodnom pravu,

Odlučni da osiguraju puno poštivanje međunarodnog humanitarnog prava,

Nadahnuti Općom deklaracijom o ljudskim pravima, Međunarodnim paktovima o civilnim i političkim pravima, odnosno o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima i Deklaracijom o pravima osoba koje pripadaju nacionalnim ili etničkim, vjerskim i jezičnim manjinama, kao i drugim instrumentima ljudskih prava,

Podsjećajući na Temeljna načela usuglašena u Genevi 8. rujna 1995. i u New Yorku 26. rujna 1995., Bošnjaci, Hrvati i Srbi, kao konstitutivni narodi (zajedno s ostalima), i građani Bosne i Hercegovine ovim utvrđuju Ustav Bosne i Hercegovine:

Članak I **Bosna i Hercegovina**

1. Kontinuitet

Republika Bosna i Hercegovina, čije je oficijelni naslov od sada "Bosna i Hercegovina", nastavlja svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država, sa svojim unutarnjim ustrojem izmijenjenim kako je to predviđeno ovim Ustavom, sa svojim sadašnjim međunarodno priznatim granicama. Ona ostaje članica Ujedinjenih naroda, a kao Bosna i Hercegovina može zadržati članstvo ili zatražiti prijem u organizacijama unutar sustava Ujedinjenih naroda, kao i u drugim međunarodnim ustanovama.

2. Demokratska načela

Bosna i Hercegovina je demokratska država, koja funkcionira sukladno zakonu i temeljem slobodnih i demokratskih izbora.

3. Sastav

Bosna i Hercegovina se sastoji od dva entiteta: Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske (u daljnjem tekstu "entiteti").

4. Kretanje roba, usluga, kapitala i osoba

Sloboda kretanja postoji po cijeloj Bosni i Hercegovini. Bosna i

Hercegovina i entiteti neće ometati punu slobodu kretanja osoba, roba, usluga i kapitala po cijeloj Bosni i Hercegovini. Ni jedan entitet neće postavljati bilo kakve kontrole na granici između entiteta.

5. Glavni grad

Glavni grad Bosne i Hercegovine je Sarajevo.

6. Simboli

Bosne i Hercegovina će imati one simbole za koje se odluči njezina Parlamentarna skupština, a odobri ih Predsjedništvo.

7. Državljanstvo

Postoji državljanstvo Bosne i Hercegovine, koje uređuje Parlamentarna skupština, i državljanstvo svakog entiteta, koje uređuje svaki entitet, pod uvjetom da:

- (a) Svi državljani nekog entiteta su, samim tim, državljani Bosne i Hercegovine,
- (b) Ni jedna osoba ne može samovoljno biti lišena državljanstva Bosne i Hercegovine, ili državljanstva entiteta, ili na drugi način ostavljena bez državljanstva. Nitko ne može biti lišen državljanstva Bosne i Hercegovine, ili entiteta, iz bilo kojeg razloga kao što su spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, vezivanje za neku nacionalnu manjinu, imovina, rođenje ili drugi status.
- (c) Sve osobe koje su bile državljani Republike Bosne i

Hercegovine neposredno prije stupanja na snagu ovog Ustava, državljani su Bosne i Hercegovine. Državljanstvo osoba koje su naturalizirane poslije 6. travnja 1992. godine, a prije stupanja na snagu ovog Ustava, uredit će Parlamentarna skupština.

- (d) Državljanji Bosne i Hercegovine mogu imati državljanstvo neke druge države, pod uvjetom da postoji bilateralni sporazum između Bosne i Hercegovine i te države kojim se to pitanje uređuje, a koji je odobrila Parlamentarna skupština sukladno članku IV, stavak 4, točka (d). Osobe s dvojnim državljanstvom mogu glasovati u Bosni i Hercegovini i u entitetima samo ako je Bosna i Hercegovina zemlja njihova prebivanja.
- (e) Državljanin Bosne i Hercegovine u inozemstvu uživa zaštitu Bosne i Hercegovine. Svaki entitet može izdavati putovnice Bosne i Hercegovine svojim državljanima, na način kako to uredi Parlamentarna skupština. Bosna i Hercegovina može izdavati putovnice i onim državljanima kojima neki entitet nije izdao putovnicu. Postojat će središnji registar svih putovnica izdanih od strane entiteta i Bosne i Hercegovine.

Članak II

Ljudska prava i temeljne slobode

1. Ljudska prava

Bosna i Hercegovina i oba entiteta osigurat će najviši stupanj međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda. U tu svrhu oformljena je Komisija za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu, kako to predviđa Aneks 6 Općeg okvirnog sporazuma.

2. Međunarodni standardi

U Bosni i Hercegovini izravno se primjenjuju prava i slobode garantirani Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kao i njezinim protokolima. Ovi akti imaju prioritet nad svim drugim zakonima.

3. Popis prava

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2. što uključuje:

- (a) Pravo na život.
- (b) Pravo osobe da ne bude podvrgnuta mučenju ili nehumanom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.
- (c) Pravo osobe da ne budu držana u ropstvu ili potčinjenosti ili da ne obnaša prisilan ili obvezatan rad.
- (d) Pravo na slobodu i sigurnost osobe.
- (e) Pravo na pravičano saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke.
- (f) Pravo na privatni i obiteljski život, dom i dopisivanje.
- (g) Slobodu mišljenja, savjesti i vjere.
- (h) Slobodu izražavanja.
- (i) Slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja.

- (j) Pravo na ženidbu i udadbu, te osnivanje obitelji.
- (k) Pravo na imovinu.
- (l) Pravo na obrazovanje.
- (m) Pravo na slobodu kretanja i prebivanja.

4. Nediskriminacija

Uživanje prava i sloboda predviđenih ovim člankom ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovom Ustavu, osigurano je za sve osobe u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, vezivanje za neku nacionalnu manjinu, imovina, rođenje ili drugi status.

5. Izbjeglice i raseljene osobe

Sve izbjeglice i raseljene osobe imaju pravo slobodno se vratiti u svoje domove. One imaju pravo, sukladno Aneksu 7 Općeg okvirnog sporazuma, da im se vrati imovina koje su bili lišeni tijekom neprijateljstava od 1991. godine i da im se dadne naknada za svu takvu imovinu koja im se ne može vratiti. Sve obveze ili izjave vezane za takvu imovinu, a koje su date pod prisilom, ništavne su.

6. Provedba

Bosna i Hercegovina, i svi sudovi, uredi, državni organi, i tijela kojima posredno rukovode entiteti ili koja djeluju unutar entiteta,

primjenjivat će i poštivati ljudska prava i temeljne slobode navedene u stavku 2.

7. Međunarodni sporazumi

Bosna i Hercegovina će ostati ili postati strana ugovornica u međunarodnim sporazumima popisanim u Aneksu I ovom Ustavu.

8. Suradnja

Sve nadležne vlasti u Bosni i Hercegovini surađivat će sa, i omogućiti neograničen pristup: svim međunarodnim mehanizmima za praćenje ljudskih prava utemeljenim za Bosnu i Hercegovinu; nadzornim tijelima utemeljenim bilo kojim međunarodnim sporazumom navedenim u Aneksu I ovom Ustavu; Međunarodnom sudu za bivšu Jugoslaviju (a posebice će se pokoravati nalogima izdanim temeljem članka 29. Statuta toga suda); i svim drugim organizacijama ovlaštenim od strane Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda, s mandatom koji je u svezi sa ljudskim pravima ili humanitarnim pravom.

Članak III Nadležnosti i odnosi između institucija Bosne i Hercegovine i entiteta

1. Nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine

Slijedeći poslovi su u nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine:

- (a) Vanjska politika.
- (b) Vanjskotrgovinska politika.

- (c) Carinska politika.
- (d) Monetarna politika kako je to predviđeno člankom VII.
- (e) Financiranje institucija i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine.
- (f) Politika useljavanja, izbeglica i azila kao i donošenje propisa o tome.
- (g) Provođenje međunarodnih i međuentitetskih kazneno pravnih propisa, uključujući i odnose sa Interpolom.
- (h) Postavljanje i rad zajedničkih i međunarodnih komunikacijskih uređaja.
- (i) Donošenje propisa o transportu među entitetima.
- (j) Kontrola zračnog prometa.

2. Nadležnosti entiteta

- (a) Entiteti imaju pravo uspostavljati posebne paralelne odnose sa susjednim državama, sukladno suverenitetu i teritorijalnom integritetu Bosne i Hercegovine.
- (b) Svaki će entitet pružiti svu potrebnu pomoć vladi Bosne i Hercegovine kako bi ona mogla izvršavati međunarodne obveze Bosne i Hercegovine, s tim da će za finansijske obveze koje je stvorio jedan entitet bez suglasnosti drugog, prije izbora Parlamentarne skupštine i Predsjedništva Bosne i Hercegovine, biti odgovoran taj entitet, osim u onoj mjeri u

kojoj je ta obveza potrebna za nastavak članstva Bosne i Hercegovine u nekoj međunarodnoj organizaciji.

- (c) Entiteti će ispuniti sve uvjete za sigurnost i zaštitu svih osoba u područjima pod njihovom nadležnošću održavanjem civilnih ustanova za provedbu pravnih propisa, koje će djelovati sukladno međunarodno priznatim standardima i uz poštivanje međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda navedenih u članku II, i poduzimanjem drugih podesnih mjera.
- (d) Svaki entitet može također sklapati sporazume sa državama i međunarodnim organizacijama uz suglasnost Parlamentarne skupštine. Parlamentarna skupština može zakonom urediti da takva suglasnost, za određene vrste sporazuma, nije potrebna.

3. Pravni sustav i nadležnosti entiteta i institucija

- (a) Sve vladine funkcije i ovlasti, koje po ovom Ustavu nisu izričito dodijeljene institucijama Bosne i Hercegovine, pripadaju entitetima.
- (b) Entiteti i sve njihove niže jedinice u potpunosti će se pokoravati ovome Ustavu, koji dokida one odredbe zakona Bosne i Hercegovine i ustava i zakona entiteta koje su protivne Ustavu, kao i odlukama institucija Bosne i Hercegovine. Opća načela međunarodnog prava su sastavni dio pravnog sustava Bosne i Hercegovine i entiteta.

4. Koordinacija

Predsjedništvo može odlučiti da potpomogne koordinaciju među entitetima u stvarima koje prema ovom Ustavu nisu u nadležnosti

Bosne i Hercegovine, osim ako se neki entitet tome usprotivi u bilo kojem konkretnom slučaju.

5. Dodatne nadležnosti

- (a) Bosna i Hercegovina će preuzeti nadležnost za one poslove o kojima se entiteti suglase; koji su predviđeni u Aneksima 5-8 Općeg okvirnog sporazuma; ili koji su potrebni za očuvanje suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke neovisnosti i međunarodnog subjektiviteta Bosne i Hercegovine, u skladu s podjelom nadležnosti između institucija Bosne i Hercegovine. Mogu se po potrebi osnovati i dodatne institucije za obavljanje takovih nadležnosti.
- (b) Tijekom šest meseci od stupanja na snagu ovog Ustava, entiteti će započeti pregovore sa ciljem uključivanja u nadležnost institucija Bosne i Hercegovine i drugih poslova, uključujući i korištenje energetske resursa i zajedničke gospodarske projekte.

Članak IV Parlamentarna skupština

Parlamentarna skupština ima dva doma: Dom naroda i Zastupnički dom.

1. Dom naroda

Dom naroda se sastoji od 15 delegata, od kojih su dvije trećine iz Federacije (uključujući pet Hrvata i pet Bošnjaka) i jedna trećina iz Republike Srpske (pet Srba).

- (a) Nominirane hrvatske i bošnjačke delegate iz Federacije biraju hrvatski, odnosno bošnjački delegati Doma naroda Federacije. Delegate iz Republike Srpske bira Narodna skupština Republike Srpske.
- (b) Devet članova Doma naroda čine kvorum, s tim da su nazočna najmanje tri bošnjačka, tri hrvatska i tri srpska delegata.

2. Zastupnički dom

Zastupnički dom se sastoji od 42 člana, od kojih su dvije trećine izabrane s teritorija Federacije, a jedna trećina s teritorija Republike Srpske.

- (a) Članovi Zastupničkog doma biraju se izravno iz njihovih entiteta sukladno izbornom zakonu koji treba donijeti Parlamentarna skupština. Prvi izbor će se, protivno tome, održati sukladno Aneksu 3 Općeg okvirnog sporazuma.
- (b) Kvorum čini većina svih članova izabranih u Zastupnički dom.

3. Postupak

- (a) I jedan i drugi dom sazvat će se u Sarajevu najkasnije 30 dana po njihovu izboru.
- (b) Svaki će dom većinom glasova donijeti svoj poslovnik i od svojih članova izabrati jednog Srbina, jednog Bošnjaka i jednog Hrvata, od kojih će jedan biti predsjedavajući, a druga dvojica dopredsjedavajući, s tim da se ove funkcije rotiraju između ove tri izabrane osobe.

- (c) Za donošenje svih zakona bit će potrebna suglasnost oba doma.
- (d) Sve odluke u oba doma donose se većinom glasova nazočnih članova koji su glasovali. Delegati i članovi će uložiti maksimalne napore kako bi ta većina uključivala barem jednu trećinu glasova delegata ili članova s teritorija svakog entiteta. Ako većina glasova ne uključuje po jednu trećinu glasova delegata ili članova s teritorija svakog entiteta, predsjedavajući i dopredsjedavajući sastat će se kao komisija i pokušati ishoditi suglasnost u roku od tri dana nakon glasovanja. Ako ovi napori ne uspiju, odluke će se usvajati većinom onih koji su nazočni i koji glasuju, pod uvjetom da glasovi protiv ne uključuju dvije trećine ili više delegata ili članova iz jednog ili drugog entiteta.
- (e) Neka se predložena odluka Parlamentarne skupštine može proglasiti štetnom po vitalne interese bošnjačkog, hrvatskog ili srpskog naroda većinom glasova bošnjačkih, odnosno hrvatskih, odnosno srpskih delegata, izabраних sukladno stavku 1, točka (a). Za takvu će predloženu odluku u Domu naroda biti potrebna suglasnost većine bošnjačkih, većine hrvatskih i većine srpskih delegata koji su nazočni i koji glasuju.
- (f) U slučaju protivljenja većine bošnjačkih, hrvatskih ili srpskih delegata pozivanju na točku (e), predsjedavajući Doma naroda odmah će sazvati Zajedničku komisiju sastavljenu od tri delegata, od kojih su po jednog izabrali bošnjački, hrvatski i srpski delegati, u svrhu rješavanja spornog pitanja. Ako Komisija u roku od pet dana ne uspije to pitanje riješiti, predmet će se uputiti Ustavnom sudu koji će ga po hitnom postupku ispitati da vidi ima li postupovnih nepravilnosti.

- (g) Dom naroda može se raspustiti odlukom Predsjedništva ili samog Doma, pod uvjetom da odluku Doma o raspuštanju izglasuje većina koja uključuje većinu delegata iz barem dva naroda: Bošnjaka, Hrvata ili Srba. Međutim, Dom naroda iz prvog saziva nakon stupanja na snagu ovog Ustava ne može se raspustiti.
- (h) Odluke Parlamentarne skupštine ne mogu stupiti na snagu prije njihova objavljivanja.
- (i) Oba će doma u potpunosti objavljivati zapisnik sa svojih rasprava i javno voditi svoje rasprave osim u izuzetnim okolnostima, sukladno svojim poslovnicima.
- (j) Delegati i članovi neće kazнено ili građanskopravno odgovarati za djela počinjena u okviru njihovih dužnosti u Parlamentarnoj skupštini.

4. Ovlasti

Parlamentarna skupština je nadležna za:

- (a) Donošenje zakona potrebitih za provedbu odluka Predsjedništva ili za izvršavanje odgovornosti Skupštine po ovome Ustavu.
- (b) Odlučivanje o izvorima i visini sredstava za rad institucija Bosne i Hercegovine i za podmirivanje međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine.
- (c) Odobravanje proračuna za institucije Bosne i Hercegovine.
- (d) Odlučivanje o davanju suglasnosti na ratifikaciju ugovora.

- (e) Ostale stvari potrebite za izvršavanje njezinih dužnosti ili one koje su joj dodijeljene uzajamnim sporazumom entiteta.

Članak V

Predsjedništvo

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine sastoji se od tri člana: jednog Bošnjaka i jednog Hrvata, koji je svaki izabran izravno s teritorija Federacije, i jednog Srbina, izravno izabrana s teritorija Republike Srpske.

1. Izbor i trajanje mandata

- (a) Članovi Predsjedništva biraju se izravno u svakom entitetu (tako da svaki glasač glasuje za popunjavanje jednog mjesta u Predsjedništvu), sukladno izbornom zakonu kojeg donosi Parlamentarna skupština. Prvi će se izbori, protivno tome, održati sukladno Aneksu 3 Općeg okvirnog sporazuma. Svako upražnjeno mjesto u Predsjedništvu popunjavat će se iz dotičnog entiteta, sukladno zakonu kojeg će usvojiti Parlamentarna skupština.
- (b) Mandat članova Predsjedništva izabranih na prvim izborima trajat će dvije godine; dok će mandat budućih članova trajati četiri godine. Članovi će imati pravo biti birani na još jedan uzastopni mandat, slijedom kojeg naredne četiri godine neće imati pravo biti birani.

2. Postupak

- (a) Predsjedništvo će donijeti svoj poslovnik o radu kojim će se predvidjeti adekvatno obavještanje o sazivanju svih sjednica Predsjedništva.

- (b) Članovi Predsjedništva će između sebe izabrati predsjedavajućeg. Za prvi mandat Predsjedništva predsjedavajući će biti član koji je dobio najveći broj glasova. Nakon toga način biranja predsjedavajućeg, rotacijom ili dukčije, odredit će Parlamentarna skupština, sukladno članku IV, stavak 3.
- (c) Predsjedništvo će nastojati da sve odluke Predsjedništva donosi konsenzusom (tj. one koje se tiču pitanja koja proizlaze iz članka V(3), točke (a) do (e)). Međutim, te odluke, pod uvjetima iz točke (d) ovog stavka, mogu donijeti samo dva člana ako propadnu svi naponi da se postigne konsenzus.
- (d) Član Predsjedništva koji je glasovao protiv neke odluke Predsjedništva može dati izjavu da je ta odluka štetna po vitalne interese entiteta za teritorij na kojem je izabran, a sve u roku od tri dana nakon usvajanja te odluke. Takova će se odluka odmah podnijeti Narodnoj skupštini Republike Srpske, ako je izjavu dao član s tog teritorija, odnosno bošnjačkim delegatima u Domu naroda Federacije, ako je izjavu dao bošnjački član, ili hrvatskim delegatima u Domu naroda Federacije ako je izjavu dao hrvatski član. Ako je izjava potvrđena dvotrećinskom većinom delegata u roku od deset dana od njezina podnošenja, sporna odluka Predsjedništva neće stupiti na snagu.

3. Ovlasti

Predsjedništvo je nadležno za:

- (a) Vođenje vanjske politike Bosne i Hercegovine.
- (b) Imenovanje veleposlanika i drugih međunarodnih predstavnika

Bosne i Hercegovine, s tim da ih se s teritorija Federacije ne može izabrati više od dvije trećine.

- (c) Zastupanje Bosne i Hercegovine u međunarodnim i europskim organizacijama i institucijama i traženje članstva u onim organizacijama i institucijama u kojima Bosna i Hercegovina nije član.
- (d) Vođenje pregovora o sklapanju međunarodnih ugovora Bosne i Hercegovine, otkazivanje i uz pristanak Parlamentarne skupštine, ratificiranje takvih ugovora.
- (e) Izvršavanje odluka Parlamentarne skupštine.
- (f) Predlaganje, na preporuku Savjeta ministara, godišnjeg proračuna Parlamentarnoj skupštini.
- (g) Podnošenje izvješća na zahtjev, ali najmanje jedanput godišnje, Parlamentarnoj skupštini o izdacima Predsjedništva.
- (h) Koordiniranje, po potrebi, sa međunarodnim i nevladinim organizacijama u Bosni i Hercegovini.
- (i) Obavljanje i drugih funkcija potrebitih za izvršavanje njegovih dužnosti koje mu dodijeli Parlamentarna skupština ili na koje pristanu entiteti.

4. Vijeće ministara

Predsjedništvo će imenovati predsjedavajućeg Vijeća ministara, koji će preuzeti dužnost nakon potvrde od strane Zastupničkog doma. Predsjedavajući će imenovati ministra vanjskih poslova,

ministra za vanjsku trgovinu i druge ministre po potrebi, a koji će stupiti na dužnost po potvrdi Zastupničkog doma.

- (a) Predsjedavajući i ministri zajedno čine Vijeće ministara s obvezom provođenja politike i odluka Bosne i Hercegovine u oblastima navedenim u članku III, stavak 1, 4. i 5, i podnošenja izvješća Parlamentarnoj skupštini (uključujući barem jedno izvješće godišnje o izdacima Bosne i Hercegovine).
- (b) S teritorija Federacije ne može se imenovati više od dvije trećine svih ministara. Predsjedavajući će također imenovati i zamjenike ministara (koji neće biti iz istog konstitutivnog naroda kao njihovi ministri), a koji će stupiti na dužnost nakon potvrde Zastupničkog doma.
- (c) Vijeće ministara dužno je dati ostavku ako mu u bilo koje vrijeme Parlamentarna skupština izglasuje nepovjerenje.

5. Stalni komitet

- (a) Svaki će član Predsjedništva, po službenoj dužnosti, imati ovlast civilnog zapovjednika oružanih snaga. Ni jedan entitet ne smije prijetiti silom ili koristiti silu protiv drugog entiteta, a ni pod kakvim okolnostima ne smiju oružane snage jednog entiteta ući ili boraviti na teritoriju drugog entiteta bez odobrenja vlade ovog drugog i Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Sve će oružane snage u Bosni i Hercegovini djelovati sukladno suverenitetu i teritorijalnom integritetu Bosne i Hercegovine.
- (b) Članovi Predsjedništva izabrat će Stalni komitet za vojna

pitanja koji će koordinirati aktivnosti oružanih snaga u Bosni i Hercegovini. Članovi Predsjedništva ujedno su i članovi Stalnog komiteta.

Članak VI **Ustavni sud**

1. Sastav

Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima devet članova.

- (a) Četiri člana bira Zastupnički dom Federacije, a dva člana Skupština Republike Srpske. Preostala tri člana bira predsjednik Europskog suda za ljudska prava nakon dogovora sa Predsjedništvom.
- (b) Suci će biti istaknuti pravnici visokih moralnih kvaliteta. Svaka osoba s pravom glasa i takvim kvalifikacijama može biti sudac Ustavnog suda. Suci koje izabere predsjednik Europskog suda za ljudska prava ne mogu biti državljani Bosne i Hercegovine ili bilo koje susjedne države.
- (c) Mandat prvoimenovanih sudaca bit će pet godina, osim ako prije ne daju ostavku ili ne budu s razlogom smijenjeni konsenzusom ostalih sudaca. Prvoimenovani suci nemaju pravo biti ponovno imenovani. Svi kasnije imenovani suci obnašat će svoju dužnost do dobi od 70 godina, ukoliko prije ne podnesu ostavku ili ne budu s razlogom smijenjeni konsenzusom ostalih sudaca.
- (d) Za imenovanje sudaca nakon pet godina od prvog imenovanja, Parlamentarna skupština može zakonom utvrditi drugačiji način izbora trojice sudaca koje bira predsjednik Europskog suda za ljudska prava.

2. Postupak

- (a) Većina svih članova Suda čini kvorum.
- (b) Sud će donijeti svoj poslovnik o radu većinom glasova svojih članova. Sud će voditi javne rasprave, a svoje odluke će obrazlagati i objavljivati.

3. Nadležnost

Ustavni sud će podržavati ovaj Ustav.

- (a) Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:
 - Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.
 - Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu.

Spor može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući ili dopredsjedavajući jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta.

- (b) Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost za pitanja iz Ustava koja se pojave na temelju presude bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini.
- (c) Ustavni sud će imati nadležnost za pitanja koja mu podnese bilo koji sud u Bosni i Hercegovini, a koja se tiču toga je li neki zakon o čijoj valjanosti ovisi njegova odluka sukladno ovom Ustavu, s Europskom konvencijom za ljudska prava i temeljne slobode i njezinim protokolima, ili sa zakonima Bosne i Hercegovine; ili koja se tiču postojanja ili djelokruga nekog općeg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku suda.

4. Odluke

Odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Članak VII Centralna banka

Centralna banka Bosne i Hercegovine je jedina vlast za izdavanje valute i monetarnu politiku u cijeloj Bosni i Hercegovini.

1. Nadležnosti Centralne banke odredit će Parlamentarna skupština. Izuzetno, tijekom prvih šest godina po stupanju na snagu ovog Ustava, ona ne može davati kredite pravljenjem novca, djelujući u tom pogledu kao valutni odbor; nakon kojeg perioda joj Parlamentarna skupština može dodijeliti te ovlasti.
2. Prvi Upravni odbor Centralne banke sastojat će se od Guvernera kojeg će postaviti Međunarodni monetarni fond nakon dogovora s Predsjedništvom, i tri člana, koje postavlja

Predsjedništvo, od kojih su dva iz Federacije (jedan Bošnjak, jedan Hrvat, koji će dijeliti jedan glas) i jedan iz Republike Srpske, svi sa mandatom od šest godina. Guverner, koji neće biti državljanin Bosne i Hercegovine ili neke od susjednih zemalja, može imati odlučujući glas u Upravnom odboru u slučaju neriješenog ishoda glasovanja.

3. Nakon toga, Upravni odbor Centralne banke Bosne i Hercegovine sastojat će se od pet osoba koje imenuje Predsjedništvo na period od šest godina. Odbor će između svojih članova izabrati Guvernera na period od šest godina.

Članak VIII

Financije

1. Na prijedlog Predsjedništva Parlamentarna skupština će svake godine usvajati proračun koji će pokrivati izdatke potrebne za izvršavanje odgovornosti institucija Bosne i Hercegovine i za ispunjavanje međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine.
2. Ako se takav proračun ne usvoji pravodobno, koristit će se proračun iz prethodne godine na privremenoj osnovi.
3. Federacija će osigurati dvije trećine, a Republika Srpska jednu trećinu sredstava potrebnih za proračun, osim ukoliko se sredstva prikupljaju na način koji je utvrdila Parlamentarna skupština.

Članak IX

Opće odredbe

1. Ni jedna osoba koja izdržava kaznu izrečenu od strane

Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju i ni jedna osoba koja je pod optužbom Suda i koja se oglašila o poziv da se pojavi pred Sudom, ne može se kandidirati, niti može obnašati nikakvu naimenovanu, izbornu ili drugu javnu funkciju na teritoriju Bosne i Hercegovine.

2. Naknada za osobe koje obnašaju službu u institucijama Bosne i Hercegovine ne može se smamanjivati tijekom mandata obnašatelja službe.
3. Dužnosnici postavljeni na položaje u institucijama Bosne i Hercegovine odražavat će opći sastav naroda Bosne i Hercegovine.

Članak X **Izmjene i dopune**

1. Postupak za izmjene i dopune

Izmjene i dopune ovoga Ustava mogu se vršiti odlukom Parlamentarne skupštine donesenom dvotrećinskom većinom nazočnih delegata koji su glasovali u Zastupničkom domu.

2. Ljudska prava i temeljne slobode

Ni jedna izmjena ili dopuna ovog Ustava ne može dokinuti ili umanjiti ni jedno od prava i sloboda navedenih u članku II ovog Ustava ili izmijeniti ovaj stavak.

Članak XI **Prijelazne odredbe**

Prijelazne odredbe koje se tiču javnih službi, pravnih i drugih pitanja izložene su u Aneksu II ovome Ustavu.

Članak XII

Stupanje na snagu

1. Ovaj Ustav će stupiti na snagu nakon potpisivanja Općeg okvirnog sporazuma kao ustavni akt koji zamjenjuje i stavlja van snage Ustav Republike Bosne i Hercegovine.
2. U roku od tri mjeseca od stupanja na snagu ovoga Ustava, entiteti će izvršiti izmjene svojih ustava kako bi ih usuglasili s ovim Ustavom, sukladno članku III, stavak 3. točka (b).

Aneks I

Dodatni sporazumi o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u Bosni i Hercegovini

1. Konvencija o sprječavanju i kažnjavanju zločina genocida (1948)
2. Ženevske konvencije I-IV o zaštiti žrtava rata (1949) i Dopunski protokoli I-II (1977)
3. Konvencija koja se odnosi na status izbjeglica (1951) i Protokol (1966)
4. Konvencija o državljanstvu udatih žena (1957)
5. Konvencija o smanjivanju broja osoba bez državljanstva (1961)
6. Međunarodna konvencija o uklanjanju svih oblika rasne diskriminacije (1965)
7. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (1966) i Opcioni protokoli (1966 i 1989)

8. Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima (1966)
9. Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije prema ženama (1979)
10. Konvencija protiv mučenja i drugog nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (1987)
11. Europska konvencija o sprječavanju mučenja i nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (1987)
12. Konvencija o pravima djeteta (1989)
13. Međunarodna konvencija o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji (1990)
14. Europska povelja za regionalne jezike i jezike manjina (1992)
15. Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina (1994)

Aneks II

Prijelazne odredbe

1. Zajednička privremena komisija

- (a) Strane ovim osnivaju Zajedničku privremenu komisiju s mandatom da raspravlja praktična pitanja vezana za provedbu Ustava Bosne i Hercegovine i Općeg okvirnog sporazuma i njihovih Aneksa, i da daje preporuke i prijedloge.
- (b) Zajednička privremena komisija sastojat će se od četiri

osobe iz Federacije, tri osobe iz Republike Srpske i jednog predstavnika Bosne i Hercegovine.

- (c) Sjednicama Komisije predsjedavat će Visoki predstavnik ili osoba koju on odredi.

2. Kontinuitet pravnih propisa

Svi zakoni, propisi i sudski poslovnici koji budu na snazi na teritoriju Bosne i Hercegovine kad Ustav stupi na snagu, ostaju na snazi u onoj mjeri u kojoj se ne kose s Ustavom, sve dok nadležno vladino tijelo Bosne i Hercegovine ne odredi drugačije.

3. Sudski i administrativni postupci

Svi postupci pred sudovima ili upravnim tijelima, koji budu djelovali na teritoriju Bosne i Hercegovine u trenutku kad Ustav stupi na snagu, nastaviti će se prema istima ili će biti preneseni na druge sudove ili tijela u Bosni i Hercegovni, sukladno zakonima koji određuju nadležnost takovih službi.

4. Državni organi

Vladini uredi, institucije i druga tijela Bosne i Hercegovine radit će sukladno važećim propisima dok ovi ne budu izmijenjeni novim sporazumom ili zakonom.

5. Ugovori

Svi ugovori koje je ratificirala Republika Bosna i Hercegovina između 1. siječnja 1992. godine i stupanja na snagu ovog Ustava

predočiti će se članovima Predsjedništva u roku od petnaest dana po stupanju na dužnost; svaki takav ugovor koji se ne predочи, bit će poništen. U roku od šest mjeseci nakon prvog saziva Parlamentarne skupštine, na zahtjev bilo kojeg člana Predsjedništva, Parlamentarna skupština će razmatriti hoće li poništiti još koji takav ugovor.